

جنگ، اسطوره، واقعیت

کامبیز نوروزی

حقوق دان

جنگ، جهان قهرمان ها و اسطوره‌هاست. جهان اسطوره یا از مرزهای واقعیت و قانون طبیعت و قانون بشر فراتر می‌گذارد. قانون طبیعت می‌گوید اینجا میدان مین است، یا در آن نگذار. اما قهرمان می‌رود. اسطوره‌وار گام برمی‌دارد. قانون بشر کشتن را ممنوع می‌کند. در جنگ اما کشتن وظیفه‌ای است بر عهده رزم‌آوران. بکش تا می‌توانی. جنگ قانون دارد. اما قانون نمی‌شناسد. جنگ تابع زور است. تابع قدرت است. قانون زنجیر به دست‌وپای قدرت می‌بندد. اسطوره این زنجیر را پاره می‌کند. رزم‌آور هرچه بیشتر از قانون طبیعت و قانون بشر سبقت بگیرد، بیشتر به جهان اسطوره نزدیک می‌شود. به‌ویژه وقتی که سرزمین به ناحق و نامشروع مورد تجاوز قرار گرفته، انگیزه و زمینه برای تولد اسطوره بیشتر است. مادر وطن را نمی‌توان به دست متجاوز سپرد.

تجربه هشت سال دفاع در برابر تجاوز عراق به ایران چه اسطوره‌ها که نیافرید. بعضی را می‌شناسیم و بعضی را نه. کسانی که اگر در جنگ به قانون طبیعت و قانون بشر عمل کرده بودند، چه‌بسا امروز ایرانی کوچک‌شده داشتیم. قدرت این اسطوره‌ها چنان شد که پس از جنگ هم جهان اسطوره باقی ماند. زندگی ما در جهان اسطوره ادامه یافت، نه واقعیت.

آن کس که پا در جهان اسطوره گذاشت، در هاله‌ای شبه‌قدسی قرار می‌گیرد که دیگر چون‌وچرایی با او نمی‌توان کرد. نمی‌توان او را مؤاخذه کرد یا از کاستی‌هایش گفت که اصلا اسطوره کاستی ندارد. اسطوره همان است که «هرچه آن خسرو کند، شیرین بود». کسی که به جهان اسطوره خو کرد، مهم‌ترین قاعده این جهان در وجود او ملکه می‌شود. اسطوره قانون نمی‌شناسد. با شکستن مرزهای قانون طبیعت و قانون بشر به آنچه لازم می‌بیند، می‌اندیشد و پیش می‌رود. اما جهان اسطوره، فقط در جنگ معنا می‌یابد. در جنگ اگر کشتن و کشته‌شدن فضیلت است، بیرون از جنگ، کشتن و کشته‌شدن، ردیلتی است که نباید رخ دهد و شایسته جنگ نیست. در جنگ خیلی از چیزها حساب و کتاب مالی ندارد، در بیرون از جنگ اما اگر حساب و کتاب‌ها بر هم بخورد، می‌شود حیف‌ومیل اموال و این‌چور چیزها. در جنگ برای حمله یا دفاع به ضرورت باید آماده مرگ خیلی از هم‌زمان بود، در صلح اما جان آدم‌ها را نمی‌توان با دست‌ودلبازی به بازی گرفت. زبان جنگ و طبعاً زبان اسطوره زبان گلوله است و تیغ و خنجر و خون. از جنگ که بیرون آمدیم، این زبان را دیگر کسی نمی‌فهمد و چنین زبانی دیگر به کار نمی‌آید. وقتی جنگ است، باید با توسعه فرهنگ رزم و تحسین و تمجید اسطوره‌ها نیروی دفاع را بارور کرد و قدرت و بخشید. آنها عناصر معنابخشی می‌شوند که تاریخ ملتی را سرشار از غرور و افتخار می‌کنند. اما منطق اسطوره وقتی به جهان واقعیت منتقل می‌شود، با آن ناسازگار است و نمی‌تواند نیرویی خلق کند. جهان واقعیت را نمی‌توان با بیرون‌رفتن از دایره قانون طبیعت و قانون بشر شناخت، تحلیل کرد و سامان داد. اسطوره منبع الهام است اما واقعیت را نمی‌تواند ببیند و بفهمد. اسطوره رؤیا می‌سازد، اما واقعیت نه. در جهان واقعی بیرون از جنگ زبان اسطوره اصلا فهم نمی‌شود. مواجهه با جهان واقعیت با منطق اسطوره هم واقعیت را ویران می‌کند. هم اسطوره را از اسطورگی ساقط می‌سازد و چه‌بسا آن را اصلا به ضد قهرمان بدل کند. زندگی به نام اسطوره گاه می‌تواند برای کسانی مایه آب و نان هم باشد. آنها می‌خواهند اسطوره را در جهان واقعیت همچنان نگاه دارند تا به نام او بتوانند هر قانونی را منکر شوند و کار خود را پیش ببرند. اسطوره، حتی بی‌آنکه خود بخواهد، به ابزار کسب‌وکار در جهان واقعیت بدل می‌شود. در چنین شرایطی چه‌بسا که اسطوره و واقعیت با هم به نزاع برخیزند. واقعیت زبان اسطوره را نمی‌شناسد و اسطوره زبان واقعیت را. تلاش برای فهماندن زبان یکدیگر، به ستیز اسطوره و واقعیت می‌انجامد. ایران ما میراث‌دار فرهنگی غنی و آکنده از انواع اسطوره‌هاست که از عصر باستان آغاز می‌شود، در دوره اسلامی فره می‌شود و تا ادوار اخیر مانند دفاع در برابر دشمن متجاوز ادامه می‌یابد. اما اسطوره نباید ما را از آنچه واقعیت است، دور کند.

نیروی اسطوره‌های قدیم و جدید در جای خود کار خود را کرده‌اند. اما اینک ما پای بر زمین سفت واقعیت داریم. در منطق واقعیت از نیروی اسطوره خبری نیست. جانشین آن نیروی ملت است. ملتی که بی‌تبعیض بتواند اراده خود را به نمایش بگذارد. در امنیت و آزادی حرفش را بزند. ملتی که نگهبان خود باشد.

در جهان واقعیت جز ملت نیروی نجات‌بخشی نیست. در این روزهای دشوار و پس از آن بازگردی ملت، ملت باشد.

چهارشنبه ۱۸ تیر ۱۴۰۴
۱۳ محرم ۱۴۴۷
۹ جولای ۲۰۲۵
سال بیست‌ویکم
شماره ۵۱۵۱
۳۰ هزار تومان
۱۲ صفحه

روزنامه

در «شرق» امروز می‌خوانید:

تشعشعات رادیواکتیو؛ تهدیدی جدی یا اغراق رسانه‌ای؟ • دیدار ترامپ و تتانیا‌هو؛ ایران، خطوط قرمز تازه و بازی ادامه‌دار • معضل مهاجران افغانستانی / محمدهادی جعفرپور

«شرق» از سیاست جدید آمریکا در قبال ایران پس از جنگ ۱۲روزه گزارش می‌دهد

برزخ ترامپ

گزارش «شرق» از وضعیت فرودگاه مهرآباد و پروازهای کشور که هنوز پس از جنگ به شرایط عادی برنگشته است

فروداضطراری صنعت پرواز

یادداشت

جنگ ۱۲روزه، اقتصاد ایران و چشم‌انداز آینده

محمدرضا یوسفی شیخ‌رباط

اقتصاددان و اسناد‌دانشگاه‌مفید

حالت، پیامدهای متفاوتی برای اقتصاد کلان، خانوارها و کسب‌وکارها به همراه خواهد داشت. باید توجه داشت که جنگ ۱۲روزه کسری بوده را به دلیل تحمل هزینه‌های مستقیم و غیرمستقیم به دولت تشدید، فشار به خانواده‌ها را بیشتر کرده و احتمال افزایش تورم در کوتاه‌مدت را بالا برده است. کاهش مصرف کالاهای غیرضروری و بادوام نظیر لوازم خانگی و پوشاک اثر خود را بر زبان‌های یادشده، بازگشت به شرایط پیش از جنگ زمان‌بر بوده و نیازمند سیاست‌گذاری‌های دقیق و منسجم است. در این صورت، اقتصاد ایران به‌تدریج به‌سوی بازسازی و جبران خسارات حرکت خواهد کرد. در این میان، نکته‌ای مثبت و منبع امید، انسجام اجتماعی و سرمایه اجتماعی‌شکل‌گرفته

یادداشت

دادخواهی جنگی برای ختم بی‌کیفرمانی

صالح نقره‌کار

وکیل دادگستری

۱. مسئولیت کیفری بین‌المللی رژیم اسرائیل و دولت ایالات متحده آمریکا و مباحثان غربی در حمله به ایران از منظر حقوق بشر و بشردوستانه، حقوق محیط زیست، حقوق هسته‌ای و پیامدهای تشعشعات و نقض مقررات آمره بین‌المللی قابل سنجش و تطبیق و ارزیابی است. سیاهه جنایات تاریخی این دو شریک فهرستی مطول است که از کودتای ۲۸ مرداد تا ناو وینسنس و شهادت ۲۹۰ مسافر هواپیمای ایرانی تا همدستی جنگ هشت‌ساله علیه ایران تا چهار دیپلمات ربوده‌شده ما در لبنان تا همین جنگ تحمیلی ۱۲ روزه و بیش از هزار شهید همان است که به تعبیر معنادار صدراعظم آل‌امان، پیمانکاری کارهای کثیف غرب لقب گرفت.

۲. در حین مذاکره و طی مسیر دیپلماسی، خدعه و فریب در حمله نظامی بالفعل اسرائیل و

ایالات متحده به تأسیسات و خاک ایران، صرف‌نظر از ابعاد سیاسی، از منظر حقوق بین‌الملل عمومی و به‌ویژه حقوق کیفری بین‌المللی، مسئولیت‌هایی سنگین و جبران‌ناپذیر برای مرتکبان آن به‌همراه دارد. ابعاد حقوقی چنین حمله‌ای از منظر تخریب زیست‌محیطی، استفاده با تهدید به استفاده از سلاح‌های دارای تشعشع (مانند اورانیوم ضعیف‌شده)، شهادت شهروندان ایرانی، نقض قواعد آمره بین‌المللی (Ius Cogens) و تعهدات ناشی از جبران خسارت صرف‌فلهایی است که باید به آنها پرداخت.

۳. معاونان و مشقوآن این جرم از سران کشورهای غربی و جی هفت تا بازرسان گزارش دهنده ژانرس انرژی اتمی تا شخص رافائل گروسی و مقامات انگلیس و آلمان و فرانسه همه باید خود را در مظان پاسخ‌گویی مسئولیت کیفری بین‌المللی بدانند. از زدن زندان اوین تا پارک و بیمارستان و هلال احمر و قتل فجیع غیرنظامی و کودک و زن تا ترورهای هدفمند اهل علم و سرداران و بیش از هزار قربانی و مظلوم به خاک و خون خفته که در خانه و سر کار و کوچه خیابان به جرم ناکرده و مظلوم‌وار شهید شده‌اند، همه در کارنامه ننگین غرب ثبت و ضبط شد و دیگر حنای مدعیان دروغین حقوق بشر رنگ ندارد.

۴. نقض اصل منع توسل به زور (اصل آمره) ذیل ماده ۲ (۴) منشور ملل متحد که صراحت دارد «همه اعضا باید در روابط بین‌المللی خود از تهدید به زور یا استفاده از آن علیه تمامیت ارضی یا استقلال سیاسی هر کشور خودداری کنند»،

گزارش تیتریک را در صفحه ۲ بخوانید

گفت‌وگوی احمد غلامی با مهرداد بروجردی

اسرائیل روحیه پادگانی دارد

برگزیده‌ها

ابهام در مصوبه‌ای که با منطق حقوقی و رعایت اصول اساسی منافات دارد
شورای نگهبان طرح جاسوسی را برگشت زد

۳

نگاهی به تبلیغات رسانه‌ای اسرائیل در میدان جنگ علیه ایران
انسانیت‌زدایی از قربانیان

۱۰

رزمندگان خاموش

بازتعریف نقش داروساز نظامی در جنگ‌های آینده و آمادگی برای دفاع زیستی

۷

نگاه

ادامه فیلترینگ؛ مقاومت در برابر منطق
یادداشتی از حسین رمضان‌زاده

۱۲

یادداشت

مظلوم‌ترین رئیس‌جمهور ایران، خسته نباشید

سیدمحمدعلی ابطحي

یک سال از ریاست‌جمهوری آقای پزشکیان می‌گذرد. خیلی از مردم او را با شوق انتخاب کردند. مردمی که برای انتخاب آمده بودند، اکثریت مردم نبودند. خیلی‌ها هم برای انتخاب‌نشدن دیگری آمده بودند. اما وقتی انتخاب شد عمدتا خوشحال شدند. شاید در کلوزآپ‌های رفتارش ایرادات زیادی بود اما در یک نگاه لانگ‌شات پزشکیان خیلی موفق بود. اولین بار بود که توانسته بود اعتماد رهبری را جلب کند و همین‌طور بتواند همکاری و حداقل عدم مخالفت نهادهای رسمی خارج از دولت را با خود داشته باشد. لشکریان افراطیون شکست‌خورده که عمدتا در پارلمان بودند، شمشیر کشیده‌شان در بسیاری از موارد به ملاحظه رهبری به نیام می‌رفت و اگر نمی‌رفت، در بین اصحاب خود منزوی می‌شدند. ایستادگی در برابر ابلاغ لایحه حجاب که نتیجه‌ای جز آسیب‌پذیری جامعه نداشت، کار بزرگی بود. اصرار به آرام نگه‌داشتن کشور و پرهیز از جنگ و تلاش برای سازندگی و پیشرفت کار مهمی بود که شروع کرده بود. اما همه اینها با منافع اسرائیل که ایران را هیچ‌وقت آرام و پیشرفته و دور از دسترس تندروها نمی‌خواست، در تضاد بود. بخش عمده شرارت‌های رژیم صهیونی به‌خاطر موفق‌نشدن پزشکیان بود. اولین روز ریاست‌جمهوری‌اش در تهران هنیه را ترور کردند. در لبنان سید حسن و صفی‌الدین و سپس سایر ارکان حزب‌الله را هدف قرار دادند و در یک اتفاق بین‌المللی نظام سوریه را که اصلی‌ترین مرکز حمایت از نیروهای حامی ایران بود، تغییر دادند. پزشکیان و دولت او می‌دانستند این کارها برای عدم موفقیت ایران است، به همین دلیل بر مذاکره تأکید داشتند و با قدرت پشت میز مذاکره با اذن رهبری نشستند. اینکه اسرائیل مذاکره نمی‌خواست، اینکه همه اینها می‌توانست فشار بر ایران باشد روشن بود. اما اگر دولت مذاکره را نمی‌پذیرفت، باز اسرائیل و آمریکا مدعی می‌شدند که اگر مذاکره می‌کردیم، مشکلی به وجود نمی‌آمد.

اما مذاکره این فرصت تبلیغاتی را از آنها گرفت تا اینکه به وسط میز مذاکره موشک زدند. بی‌دلیل به ایران حمله کردند، حمله بی‌سابقه‌ای که اسرائیل با تمام قوا وارد شد و علاوه بر خودش، آمریکا ابرقدرت جهان را هم در جنگ مستقیم وارد کرد. در طول جنگ هم پزشکیان خودش درخشید. همه جا بود. مهمتر اینکه دولتش در جنگی به این وسعت توانست ارزاق مردم را تأمین کند. برق و آب و ارتباطات و نان را در دسترس قرار دهد.

ادامه در صفحه ۹

ادامه در صفحه ۴